

סד:

ארבע מיתות פרק שביעי סנהדרין

מסורת הש"ס

עין משפט
נר מצוה

העביר כל זרעו פטור, וא"ת מקמא מייחסי ליה ו"ל כגון שאין לו אלא בן אחד או שהעבירם בבת אחת:
שלוש ברייתו בע"ז פ"ה שמים גבי מולך בקדושים והשלישי בשלה לך כי דבר ה' הזה וקשה (ל"ר) דלית ליה בריש

(א) (וחספתא פ"א, ב) ב"מ ג"ג. (ג) ובי"ט ג' ל"ג. פ"ט. (ד) פסחים ג"ג. (ה) יבמות ג' (א) ו(ב) ו(ג) ו(ד) ו(ה) ו(ו) ו(ז) ו(ח) ו(ט) ו(י) ו(יא) ו(יב) ו(יג) ו(יד) ו(טו) ו(טז) ו(יז) ו(יח) ו(יט) ו(כ).

ר' ינאי. לפדושי עד שימסור דמחתי אחא למימר דהן מסירה למשרתי ע"ז קאמר: לא ספן להעביר. לא תתן לאחרים להעביר וסתמא דמילתא שמעין שלה קא מעבירין לה: ה"ג סניא נמי הכי יכול העביר ולא מסר כו'. וי"ג בזריזתא ברישא ומזרעך לא תתן דתו לא יכול למיחתי יכול העביר ולא מסר דהאי לא תתן מסירה משמע אלא הכי קתני יכול העביר ולא מסר יהא חייב ומיפיק ליה מלא ימלאך כן מעביר זנו ונתו כגש דלא כתיבא מסירה ת"ל לא תתן להעביר פירש לך הכתוב על העברה שאינה אלא דרך נמיה: לא תתן להעביר. משמע ליה לתנא נמיה הבאה לכלל העברה ולא משמע ליה נמיה על מנת להעביר לחיוביה על נמיה לתורה: **מסר והעביר**. לע"ז אחרת שלא למולך יכול יהא חייב: **העבירו**. לבנו סומא לא יסן מי היה דרך העברה ככן ככה"ג דליתו יכול לעבור בעמלו אם היה רוח: **פטור**. מיהא מתנימין: **סדא**. מהגן שאלות דכן בנו וכן בתו ככנו: **כי מורעו נתן למולך** וכן ס"ל. פשוט דהאי כרת על כן נכתב דהא במעביר למולך כתיב (ויקרא כ"ו) ואני אתן את פני וגו' ועליל מניה כתיב ואשר יתן מורעו למולך מות יומת: ס"ל **כסתו מורעו**. קרא אחרינא הוה ולא זה שהתחיל התנא לדרוש. ופרכין תנא פתח לדרוש כי מורעו נתן למולך וסוף דכתיב סיים ת"ל בתמו מורעו. ומשני דרשה אחריתי דרש מנחתו מורעו דרשה קמיימא דכן כנו וכן בתו מני מורעו נפקא ליה והדר תנא זרעו פטור מנין שהיה לו ממזר והעבירו ת"ל בתמו מורעו ואם העולם יעלימו וגו' ולא היה צריך למכתב בתמו מורעו דהא במעביר מורעו משמע אלא ליה ליה דרשה: **דרך העברה**. שלא שנה מן החוק אלא כדרך מהגה העברת המולך: **שרגא דלגני**. שורת לגנים גביה לגנה על גבי לגנה והאש מכלא ומכלא ומעבירין עליו ואיני ערפו מדקתני לקמן המעביר עלמנו פטור אלמא לאחר העברה הוא חי. והא דאמרין (גמ' דף סג.) גבי חוקיה שכתבו אלו למגדרה לא למולך היה אלא לאלהי ספריוס דהתם שריפה כתיב: **רשא אתר כמשוורתא דפוריא**. אינו מעבירו ברגליו אלא קופץ ברגליו כדרך שהתינוקות קופצין בימי הסורים שהיה מסירה בדרך והאש בוער בו והוא קופץ משפה לשפה: **דרך העברתו**. ענדומו של מולך: **העבירו**

תורה אור השלם

1. ומזרעך לא תתן להעביר למולך ולא תחלל את שם אלהיך אני יי'. ויקרא י"ח כא.
2. לא יקרא כך מעביר בנו ובתו באש קדם קדושים מעונן ומגוש ומכשף. וברים יי'.
3. ואני אתן את פני באיש ההוא והברית אתו מקרב עמו כי מורעו נתן למולך למען טמא את מקדשי והחלל את שם קדשי: ויקרא כ"ג
4. ואם העולם יעלימו עם הארץ את עיניהם מן האש ההוא בתו מורעו למולך לבלתי דמיית אתו: ויקרא כ"ד.
5. אפס כי לא היה כך אביו כי כך יזכר יי' בארץ אשר יאלהך נתן לך נחלה לרשתה: וברים טו ד.
6. כי דבר יי' היה והא מצותו הפיר הברית תבית תפוש ההוא ענות בה: במדר טו לא.
7. ודפוש אשר תעשה ביד רגלך מה הארוח וכן הרג את יי' הוא מגוף ונכרחה דפוש ההוא מוכר עמיה: במדר טו ל.

גילוי הש"ס

- גמ' אין יי' אלא זרע פשוט וכן בקדושין דף ע"ב וע"ג בתוס' קדושין דף ע"ג ע"ב ד"ה ילדושי:
- הנהרות הב"ח**
(א) נ"ב דין העבירות העבירו כרגל:

מוסף רש"י

אפס כי לא יהיה בך אביון. אהרן מן עניות (בי"ט ג' ו') לא תחיל עמך ליד עניות (ו' ו') הכרת חבתי. עניות סוכסס כתיב וקמו יי'. והלא כבר נאמר ונכרתה. עניות סוכסס את יי' הוה שם מנדף ונכרתה, ד"ל מנדף היינו עובד עניות סוכסס יי' וריעי ס"ל מנדף היינו מנדף חסם וסו'.

א"ר ינאי אינו חייב עד שימסרו למשרתי ע"ז שנאמר ומזרעך לא תתן להעביר למולך תניא נמי הכי יכול העביר ולא מסר יהא חייב ת"ל לא תתן מסר למולך ולא העביר יכול יהא חייב ת"ל להעביר מסר והעביר יכול יהא חייב ת"ל למולך מסר והעביר למולך ולא באש יכול יהא חייב נאמר כאן להעביר ונאמר בזה"ל לא ימצא בך מעביר בנו ובתו באש מה להלן באש אף כאן באש ומה כאן מולך אף להלן מולך אמר רב אחא בריה דרבא א"העביר כל זרעו פטור שנאמר מורעך ולא כל זרעך יבעי רב אשי העבירו סומא מהו ישן מהו בן בנו ובתו מהו תפשוט מיהא חרדא דתנאי יכי מורעו נתן למולך מה ת"ל לא פשי שנאמר לא ימצא בך מעביר בנו ובתו באש אין לי אלא בנו ובתו יבן בנו ובתו מנין ת"ל יבתו מורעו תנא פתח בכי מורעו וסליק בתו מורעו דרשה אחריתא הוה זרעו אין לי אלא זרע כשר יזרע פסול מנין ת"ל בתו מורעו אמר רב יהודה אינו חייב עד שיעבידו דרך העברה היכי דמי אמר אבוי שרגא דליבני במיעיני נורא מהאי גיסא ונורא מהאי גיסא ירבא אמר במשוורתא דפוריא תניא כוותיה דרבא א"האינו חייב עד שיעבידו דרך (ה) עברה העבירה ברגל פטור ואינו חייב אלא על יוצאי יריכו הא כיצד בנו ובתו חייב אביו ואמו אחיו ואחותו פטור העביר עצמו פטור ורבי אלעזר בר' שמעון מחייב אחד למולך ואחד לשאר ע"ז חייב רבי אלעזר ברבי שמעון אומר למולך חייב שלא למולך פטור אמר עולא מאי טעמא דרבי אלעזר בר' שמעון אמר קרא לא ימצא בך כך בעצמך ורבנן לא דרשי כך והתנן אבידתו ואבידת אביו שלו קודמת ואמרינן מאי טעמא ואמר רב יהודה אמר קרא אפס כי לא יהיה בך אביון שלו קודמת אמר רבי יוסי בר' חנינא שלש ברייתות בע"ז למה אחת לכדרכה ואחת לשלא כדרכה ואחת למולך ע"ז היא כרת במולך למה לי למעביר בנו שלא כדרכה ולמאן דאמר ומגדף ע"ז היא כרת במגדף למה לי לכדרכיה הכרת חבתי הכרת בעולם הוה חבתי לעולם הבא דברי רבי עקיבא אמר לו רבי ישמעאל והלא כבר נאמר ונכרתה וכי שלשה עולמים יש אלא ונכרתה בעולם הוה חבתי לעולם הבא דרבי ר' יוסי בר' חנינא שלש ברייתות

מי שהיה טומא (פסחים ד' ג') מנדף היינו מנדף השם ובסוף פרק קמא דשניות (דף י"ג) מוקי כי דבר ה' זה לפורק עול ומגלה פנים בתורה כרת בע"ז שלא כדרכה מנין יש לומר כרת ג' כפרשת אחרי מות דכתיב מולך גבי עריות ואכולהו כתיב כי כל אשר יעשה מכל המועצות וגו' ואף על גב דדעו ליה טפי לאוקמי לגופיה למעביר בנו שלא כדרכה ינחא ליה לאוקמיה בע"ז כגש אינו ענין כיון דהשתא סבירא ליה מולך לאו היינו ע"ז וחוק בעלמא הוה דלא מתמכר לחיובי עושה אלא כדרכה: **למעביר** בנו ובתו שא לא כדרכה. תימיה כיון דמוק' ע"ז הוה מ"ל מההיא כרת דמוקמין לע"ז שלא כדרכה וכן על לומר דלא הוה מוקמין ליה לע"ז כיון דגבי מולך כתיב אי לאו דלשכתו קרא אחריתא למולך:

וכי שפשה עירומיה יש. לאו לרי עקיבא שפשה ליה איתו מוקי לה כמנכר את השם אלא אליגא דנפשיה קאמר כפשיה ואם תאמר לרי עקיבא נמי תפשה וכי שלשה עולמות יש לעולם הוה נפקא לן מקראי דמוק' כע"ז מיהו ר' עקיבא איגא למימר דלא דריש כי דבר ה' זה בע"ז אלא כדדרשין פ"ק דשניות (ט) אכל מרבי ישמעאל קשיא דדריש בחלקי המזבח דיבור ראשון שנאמר כסני דהיינו ע"ז דלכתי תפשה ליה וכי שלשה עולמות יש דע"ז נפקא ליה מקראי דמוק' וי"ל דרבי ישמעאל הוה נפקא דרש קראי דמוק' תרתי לע"ז שלא כדרכה משום עולם הוה ועולם הבא אי נמי חד לע"ז שלא כדרכה ומתמי למולך לעולם הוה ועולם הבא:

והנשאל לשל כל אדם התם מאפס בע"ז למה אחת לכדרכה ואחת לשלא כדרכה ואחת למולך ע"ז היא כרת במולך למה לי למעביר בנו שלא כדרכה ולמאן דאמר ומגדף ע"ז היא כרת במגדף למה לי לכדרכיה הכרת חבתי הכרת בעולם הוה חבתי לעולם הבא דברי רבי עקיבא אמר לו רבי ישמעאל והלא כבר נאמר ונכרתה וכי שלשה עולמים יש אלא ונכרתה בעולם הוה חבתי לעולם הבא דרבי ר' יוסי בר' חנינא שלש ברייתות

כרגל פטור. אלמא דרך עבודתו בקפיה: **מאי טעמא דר' אלעזר**. במעביר עלמנו: **ורבנן לא דרשי כן**. בתמיה לאזכרה למשמע מניה אזכרת עלמנו: **לא יהיה בך אביון**. הזהר בעמך שלא תבא ליד עניות. ינחא הוה סתמא דלא כרבנן: **כהם מאפס כי לא יהיה בך אביון**. דלי לאזכרה אחא אלא להבטחה שמנטיהם שלא יהיה בהם אביונים נכתבו לא יהיה בך אביון מדכתיב אפס לאזכרה אחא כלומר אפס ומל וכלה עניות ממך. אפס לשון הדלה וכליה כמו (בראשית לו) כי אפס כסף: **שגס כריתוס בע"ז**. תרתי גבי מולך בקדושים תהיו ויקראו כן ואני אתן את פני בריש ההוא והכרתי אותו מקרב עמו ושמתיו אני את פני בריש ההוא ובמשפתו אומר ואהיה כל הוה"ט וגו' (ונתתי את פני וגו') וא"כ סבירא ליה דמוק' לאו ע"ז הוה מכל מקום קרי ליה ע"ז והשלישי בתכלא לך אגשי (במדבר טו) כי דבר ה' זה והא מצותו הפיר הכרת תכרת הגשפס היאך הוה חבתי לעולם הבא דרבי ר' יוסי בר' חנינא שלש ברייתות בע"ז למה אחת לכדרכה ואחת לשלא כדרכה ואחת למולך ע"ז היא כרת במולך למה לי למעביר בנו שלא כדרכה ולמאן דאמר ומגדף ע"ז היא כרת במגדף למה לי לכדרכיה הכרת חבתי הכרת בעולם הוה חבתי לעולם הבא דברי רבי עקיבא אמר לו רבי ישמעאל והלא כבר נאמר ונכרתה וכי שלשה עולמים יש אלא ונכרתה בעולם הוה חבתי לעולם הבא דרבי ר' יוסי בר' חנינא שלש ברייתות

כרגל פטור. אלמא דרך עבודתו בקפיה: **מאי טעמא דר' אלעזר**. במעביר עלמנו: **ורבנן לא דרשי כן**. בתמיה לאזכרה למשמע מניה אזכרת עלמנו: **לא יהיה בך אביון**. הזהר בעמך שלא תבא ליד עניות. ינחא הוה סתמא דלא כרבנן: **כהם מאפס כי לא יהיה בך אביון**. דלי לאזכרה אחא אלא להבטחה שמנטיהם שלא יהיה בהם אביונים נכתבו לא יהיה בך אביון מדכתיב אפס לאזכרה אחא כלומר אפס ומל וכלה עניות ממך. אפס לשון הדלה וכליה כמו (בראשית לו) כי אפס כסף: **שגס כריתוס בע"ז**. תרתי גבי מולך בקדושים תהיו ויקראו כן ואני אתן את פני בריש ההוא והכרתי אותו מקרב עמו ושמתיו אני את פני בריש ההוא ובמשפתו אומר ואהיה כל הוה"ט וגו' (ונתתי את פני וגו') וא"כ סבירא ליה דמוק' לאו ע"ז הוה מכל מקום קרי ליה ע"ז והשלישי בתכלא לך אגשי (במדבר טו) כי דבר ה' זה והא מצותו הפיר הכרת תכרת הגשפס היאך הוה חבתי לעולם הבא דרבי ר' יוסי בר' חנינא שלש ברייתות בע"ז למה אחת לכדרכה ואחת לשלא כדרכה ואחת למולך ע"ז היא כרת במולך למה לי למעביר בנו שלא כדרכה ולמאן דאמר ומגדף ע"ז היא כרת במגדף למה לי לכדרכיה הכרת חבתי הכרת בעולם הוה חבתי לעולם הבא דברי רבי עקיבא אמר לו רבי ישמעאל והלא כבר נאמר ונכרתה וכי שלשה עולמים יש אלא ונכרתה בעולם הוה חבתי לעולם הבא דרבי ר' יוסי בר' חנינא שלש ברייתות